

Kapitalskatter post corona

Frågor kring skatter, särskilt på kapital, är alltid i högsta grad politiska. Denna artikel är inte avsedd som en debattartikel i sig, utan mer som en bred redogörelse kring de ekonomiska erfarenheter som gjorts under de senaste dryga 20 åren kring några centrala skatter på kapital och på kapitalavkastning skriver Hans Peter Larsson, skatteansvarig FAR och Auktoriserad Skatterådgivare FAR.

Artikeln har tidigare publicerats i Svensk Skattetidning nr 5 2020.

Text: **Hans Peter Larsson**

Inledning

”There is no free lunch”, är en gammal sanning. Ska näringslivet, företag och ägare ”betala” för de stöd som företag mottagit under den akuta fasen i coronakrisen? Många hävdar redan det, senast

företrädare för LO och tankesmedjan Tiden i en debattartikel i tidningen Dagens Industri 2020-06-03.¹ Skaran personer som förespråkar höjda kapitalskatter kommer sannolikt att bli både större och mer högljudd under hösten när åtgärder för att ”komma tillbaka” efter den akuta krisen ska föreslås och snabbt införas i olika steg. Därtill finns alltså en över-skuggande diskussion om en ny skattereform, en sammantagen eller genomförd genom delreformer, från januariöverenskommelsen. Olika så kallade kommissioner kring en ”omstart” har också tillsatts. Frågan är snart på allas våra läppar. Skattediskussionen sover aldrig.

Frågor kring skatter, särskilt på kapital, är alltid i högsta grad politiska. Denna artikel är inte avsedd som en debattartikel i sig, utan mer som en bred redogörelse kring de ekonomiska erfarenheter som gjorts under de senaste dryga 20 åren kring några centrala skatter på kapital och på kapitalavkastning.

När fria luncher och exitstrategier nu börjar diskuteras i Sverige kan det vara värt att erinra om de skäl som gjort att Sverige valt att avskaffa beskattning av arv, gåvor och förmögenheter, sänkt den nominella bolagsskattesatsen, kraftigt förbättrat de särskilda reglerna för aktiva ägare till fåmansföretag (3:12-reglerna) och inte infört något särskild exitskatt. Allt i övergripande syfte att förbättra konkurrensmöjligheterna för svenskt näringsliv. Ytterst för att fortsätta stärka svensk välfärd. Sparande och investeringar ska löna sig och främja sysselsättning.

Det var länge sedan jag använde ordet svensk i två på varandra följande meningar, men nu gör jag det. Skattefrågan, tillsammans med många andra frågor, har delvis kommit i en ny kontext när Europa och resten av världen nu alla kommer att välja sina egna exitstrategier, möjligen utifrån allmänna råd och rekommendationer från EU och OECD. Utgångspunkten för dessa strategier är att alla efter corona blivit fattigare: folk, företag och länder. Ingen kommer att vara tillfreds med att konstatera detta och stanna där. Många menar redan att detta öppnar för nya ”skatterace to the bottom”. Samtidigt behöver ländernas finansdepartement de facto få in skatter

för allmänna åtaganden. Utmaningen är inte ny i historien.

De strategier som väljs kommer sannolikt inte att syfta till en exakt återgång till läget före corona. Dels kommer sannolikt erfarenheter kring de nationella och internationella nedstängningarna av samhällen att beaktas, dels kommer antagligen redan före krisen underliggande ekonomiska strömningar och trender att fångas upp going forward.

Närmast till hands ligger sustainability och miljötrenderna inom EU. Klimatet ska fångas upp på vägen ut ur krisen. Detta kan, som exempel, innebära mer ”gröna” och så kallade hållbara inslag i en utvecklad, och kanske i delar, lägre kapitalbeskattning.

Det är min spaning.

2. Bakgrund

Kapital kan beskattas både genom skatt på löpande avkastning och genom skatt på tillgången i sig. I januariöverenskommelsen finns skrivningar om både ökande klyftor på olika sätt och att kapitalbeskattningen ska ses över inom ramen för en skattereform. I debatten framhålls ofta den ökande skillnaden mellan skatten på arbets- och kapitalinkomster för ägare till fåmansföretag. Vidare ska en bankskatt införas i Sverige för att, enligt regeringen, finansiera ökade anslag till försvaret. Inom EU har diskussionen kring en skatt på finansiella transaktioner åter fått syre.

När frågan om höjda kapitalskatter nu även aktualiseras efter corona är det lite utifrån just den eviga sanningen att there is no free lunch. Staten anses ha räddat företagen med stöd i storleksordningen omkring 300 miljarder kronor. Payback-time?

Men vilka har egentligen fått stöden? Är det företag, ägare, anställda i mottagande företag, offentligt anställda eller indirekt pensionärer?

Eller kanske rentav barnen för att de ska få en bättre framtid? Frågan måste ses ur ett brett och långsiktigt samhällsperspektiv.

Mycket översiktligt kan sägas att syftena med olika stöd inte har varit att gynna kapitalägare. Det har varit att hålla igång allas vårt samhälle. De omkring 100 miljarder kronor som betalas ut som stöd för korttidsarbete är permitteringsersättningar till anställda för att undvika uppsägningar. Omkring 10 procent av arbetskraften väntas vara permitterad vid något tillfälle under krisen, en övervägande del sannolikt inom privat sektor. Övriga stöd är i allt väsentligt att se som ”försäkringsersättningar” till företag i ett läge de inte rått över eller kunnat styra i syfte att undvika högre arbetslöshet och ett större antal konkurser. Därtill har lån och uppskov med skattebetalningar erbjudits. Tvärtom har krisen

”Det som vid en första anblick lätt kan synas vara en free lunch som motiverar en pay-back-time bör i grunden inte anses vara det.”

tydligt visat på den stora skillnaden mellan att vara företagare, ägare, och anställd. Risker i företagande har visat sig mycket högre än i en anställning. Hur det kommer att påverka debatten återstår att se.

Det som vid en första anblick lätt kan synas vara en free lunch som motiverar en payback-time bör i grunden inte anses vara det. Likafullt kommer frågan sannolikt att finnas på den politiska agendan framöver.

3. Olika kapitalskatter och möjliga konstruktioner

Blickar man ett år tillbaka i Sverige, och även mot diskussioner inom EU och OECD, bör ett antal frågor noteras kring beskattning av kapital. Den duala beskattningsprincipen av arbete och kapital diskuteras tillsammans med olika förslag kring höjningar av olika kapitalskatter. Men även Sveriges relativt höga beskattning av kapitalinkomster framhålls också. De internationella jämförelserna är dock komplexa med såväl olika beskattningsprinciper som undantag och incitament i olika situationer. Likaså utgår uppdelningen av inkomster från fåmansföretag mellan tjänst och kapital från en i delar närmast föråldrad industriell syn på dessa inkomstslag som inte aktivt söker definiera ett nytt kunskapskapital hos individer.

Följande lista är lite av en ”bruttoinventering”, om än inte fullständig, av frågor kring kapitalskatter som kan aktualiseras. Argument kring några av skatterna utvecklas senare i artikeln.

- **Skatt på arv och gåvor.** Kan komma att utredas i anslutning till en ny skattereform, men införs sannolikt inte.
- **Förmögenhetsskatt.** Sannolikt inte aktuellt att överväga ett återinförande.
- **3:12-reglerna.** Blir föremål för politisk förhandling. En sänkning av löneunderlagets andel i gränslöppet från 50 procent till 35–40 procent kommer åter att diskuteras liksom skattesatsen 20 procent på detsamma. Schablonregeln, förenklingsregeln, används av drygt 70 procent av fåmansföretagarna innebär en betydande förenkling av detta regelverk för ägare till de minsta företagen. Men i nivå på kapitalskatt-satsen i denna regel ryms också en del av kritiken mot 3:12-reglerna kring så kallad inkomstomvandling för vissa grupper.
- **FTT, skatt på finansiella transaktioner.** Övervägs åter och kommer sannolikt att införas av en grupp om tio länder inom EU. Sverige har provat en variant på skatten och avskaffat den. Skulle sannolikt ge begränsade intäkter och flytta transaktioner till andra länder. Detta är åter en relativt stor fråga inom EU.
- **Extra bankskatt genom förhöjd bolagsskattesats.** Kan inte uteslutas. Finns i flera länder men modellen saknar tradition i Sverige. Kan motiveras i Sverige genom ränteavdragsbegränsnings- och momsregler.
- **Moms på finansiella tjänster.** En skatt närliggande skatt på kapital. Osäkert om skulle ge ökade intäkter. Beror av över vilken tidsperiod man mäter, investeringstakt samt antaganden om storleken på finansiella tjänster.
- **Extra arbetsgivaravgift på löner inom finansiell sektor.** Förslag om detta har lagts fram men drags tillbaka i Sverige. Finns i flera andra länder. Med ny snävare utformning skulle konkurrensneutraliteten sannolikt utmanas.
- **Ny punktskatt på vissa finansiella tillgångar.** Finns i flera länder, kan vara en alternativ variant av ”bankskatten”. Bland annat i förlängningen på ”icke-gröna” tillgångar. Utvecklingen av Taxonomy-systemet inom EU, som bedömer och graderar olika investeringar och finansieringar ur ett hållbarhetsperspektiv, går snabbt.
- **Exitsskatt.** Ett förslag från Skatteverket sändes

”Diskussionen kring en skatt på digitala tjänster visar dock tydligt att många vill att bolagen ska betala en ökad andel av sin vinst i skatt.”

härom året ut på remiss av Finansdepartementet som inte gick vidare med förslaget. Finansministern har sagt att hon ska återkomma i frågan. Finns i knappt tio länder inom EU och i olika former och värderingar på företaget.

- **Utökad fastighetsskatt.** En favorit bland ekonomer. En anpassning av svenska skatter till omvärlden talar för en ny fastighetsskatt. Tar tid att utreda liksom att bostadsrätter sannolikt ska in i systemet. I vart fall kan en progressiv modell inte uteslutas.
- **Harmonisering av kapitalskattesatser.** En ny svensk normalskattesats på 25 procent rakt av har framförts som förenkling. Detta ger även en räntevärdebegränsning till denna nivå. Förslaget kan även höja skatten på gränsbeloppet inom 3:12, om inte en avvikelse nedåt alltså kan motiveras för ägare till fåmansföretag.
- **Investeringsparkott, ISK.** Vissa vill slopa, andra vill höja räntan, tillåta även onoterade tillgångar med mera. ISK ses av många som en succé rent förenklingsmässigt och nyckeln för privatpersoner att själva klara sin deklaration. Idag hävdar flera att avkastning med lägre risk beskattas lägre än investeringar med högre risk och att det borde vara tvärtom. Fungerar idag i praktiken som en förmögenhetsskatt på tillgångar som förs in på ett konto. En tänkbar utveckling av kontot kan vara att schablonräntan/avgiften tillåts variera i förhållande till årets värdestegring på kontot. En annan möjlig utveckling är lägre schablonränta på ”gröna” investeringar.
- **Avkastningsskatt på pensionstillgångar.** Känsligt, men kan inte uteslutas att denna höjs för att minska klyftor. Skatten får anses ligga långt ner i ”riskkedjan” då en liten andel indirekt investeras i yngre och mindre bolag, utköp med mera. Även här kan en lägre avkastningsskatt införas på ”grönt” sparande, eller högre skatt på ”icke-grönt” sparande.
- **Kupongskatt.** På utdelningar till utländska ägarbolag. Kan sannolikt ökas in ramen för nuvarande EU:s moder-dotterbolagsdirektiv. En utredning med förslag till höjning av skatteuttaget remissbehandlas just nu.
- **Klyftskatt.** Skulle kunna tas ut på aktier registrerade hos till exempel Euroclear och på noterade fonder. Det skulle innebära en ny form av förmögenhetsskatt som då även skulle påverka schablonavgiften på ISK. En ny ”kapitalvärnsskatt”. En sådan skatt skulle kunna dra in en del av de värdeökningar som anses ha uppkommit genom bland annat låga räntor. En sådan skatt fångar inte de delar av de ökade klyftor som uppkommit genom bostadsförsäljningar. En ökad progressivitet i den delen skulle ge andra negativa och överblickbara konsekvenser. Kan lätt specialdestineras.
- **Spar- och investeringsstimulanser.** Kan passa nyanlända och andra personer utan sparkapital. Generellt kommer privatpersoner sannolikt att önska ett större eget kapital som buffert framöver. Ett nytt Allemansfondsparande, denna gång med gröna förtecken kan dyka upp i debatten.
- **Bolagsvärnsskatt.** Finns som exempel i Frankrike på omsättning över viss nivå, drygt 3 procent. Jämför den svenska vinstdelningsskatten som fanns i början av 1990-talet. Då cirka 20 procent extra skatt på en bredare bas. Tveksamt tänk idag. Tvärtom kommer bolag kanske att tillåtas bygga upp ett större eget kapital för att ge ökad motståndskraft vid nästa pandemi.

Diskussionen kring en skatt på digitala tjänster visar dock tydligt att många vill att bolagen ska betala en ökad andel av sin vinst i skatt.

Ovan är såväl några väl kända skatter som några ”jokrar” som kan dyka upp i debatten. Nedan utvecklas och erinras om de argument kring de skatter som slopats. Övriga tankar lämnas i detta nu.

4. Tänkbara ”utredningsstrategier” kring kapitalskatt i flera steg

SNS Konjunkturråd fick 2017 uppdraget att ur forskarperspektiv belysa frågan om kapitalskatter i rådets rapport för 2018.² Min känsla är att rapporten förde in kapitalbeskattningen i debatten igen efter att Sverige under flera år successivt sänkt skattetrycket och slopat vissa kapitalskatter samtidigt som skattenivån på andra skatter sänkts. Under senare år har regeringen löpande i vagn och oprecisa termer talat om att skatter på kapital behöver ses över och höjas för att minska klyftor. Därmed har man politiskt bundit sig vid att i vart fall titta närmare på frågan i anslutning till en skatteöversyn. Den genomgången sammanfaller nu med post coronastrategier.

Några möjliga inriktningar på strategier kring kapitalskatter:

- Kan vilja minska klyftor genom sänkt skatt på arbete och ökad skatt på avkastning på kapital i senare skeden av företagets utveckling, längre ner i ”riskkedjan”. I praktiken innebär det lägre skatter kring start-ups och högre skatter kring mogna företag och på tillgångar, snarare än på avkastning.
- Kan vilja minska klyftor, spänningen mellan skatt på tjänst och kapital inom 3:12, vilket föreslagits bland annat i en ESO-rapport.³
- Klyftor minskas sannolikt snabbast genom ökning av tillgångar underifrån, inte genom kappning ovanifrån. Det kan vara en strategi för initial tillväxt efter corona. Kan även vara bäst för samhällsekonomin i ett alltmer heterogent samhälle. Initialt skulle en sådan syn kunna anläggas för att sedan skifta mot en mer traditionell syn, om det då anses önskvärt. Vad de ökande klyftorna, mätta genom den så kallade gini-koefficienten beror av, måste analyseras noga. Vilken inverkan har, som exempel, försäljning av bostäder och att en allt större andel av börsföretagens värde nu utgörs av immateriella tillgångar?⁴ Sannolikt betydande.
- En fortsatt sänkning av marginalskatten på tjänsteinkomster. Påverkar i praktiken även beskattningen av kapital när det gäller att minska spänningen, dock inte klyftor. Även en sådan syn skulle initialt kunna anläggas för att stärka den så kallade arbetslinjen.

Kan internationellt konkurrenskraftiga kapitalskatter vara en utgångspunkt för en utredning? Bilden är inte entydig mer än för enstaka skatter.⁵ Sammantaget ligger Sverige högt. Efter corona intensifieras sannolikt kampen om talang och kapital mellan länder. Detta talar för en beskattning förskjutet mot senare skeden, när resultat uppnåtts. I praktiken innebär detta ökad skatt på konsumtion.

Några av de skatter på kapital som varit mest förekommande i debatten är följande.

5. En höjning av den så kallade 3:12-skatten för ägare till fåmansföretag

Det kan ligga nära till hands att ett payback-tänk riktas mot ägare till fåmansaktiebolag. Deras företag har mottagit omfattande stöd men, som jag redogjort för ovan, är stöden inte riktade till företagen i sig utan till anställda och allas vårt samhälle, vår gemensamma välfärd.

Dessa regler får väl beskrivas närmast som en följetong i svensk skattedebatt under senare år. Senast drog regeringen tillbaka en lagrådsremiss med förslag till ändringar som i allt väsentligt innebar försämringar.⁶

Effekterna av höjd skatt på ägare till företag är väl kända, och väl erkända.

- Färre investeringar blir lönsamma. Minskar tillväxt och sysselsättning.
- Minskar tillgången på riskkapital för start-ups.
- Vinster låses inne i befintliga bolag.
- Minskar incitament till att starta, driva och utveckla företag i Sverige.
- Höjer beskattningen av personer som tar risk, entreprenörer.
- Påverkar framväxt av nya företagskluster negativt.
- Påverkar Sverige som ny tech-nation.
- Minskar incitament till extra arbetsinsatser genom företag.
- Minskar incitament till försäljning och utveckling av företag.
- Försvårar samverkan mellan entreprenörer och större investerare för att utveckla företag.
- Leder till minskade skatteintäkter för staten genom att utdelningar minskar.
- I stället för att anpassa sig till en internationellt sett lägre beskattning av utdelningar och kapitalvinster går Sverige vid en höjning i motsatt riktning.
- Skulle minska antalet aktiebolag.
- Normen och utgångspunkten bör inte vara marginalskatten på inkomst av tjänst.

6. Kort bakgrund till fåmansföretagsreglerna

Reglerna är idag uppbyggda av två kritiska delar, dels en del som beräknar storleken på det belopp som kan lämnas som kapitalbeskattad utdelning, dels skattesatsen på denna utdelning. I dag är den skattesatsen 20 procent. Det förtjänar erinras om att löpande vinster som delas ut dessförinnan har beskattats med vinstskatt i aktiebolaget. Sammanlagd skatt på utdelning blir då cirka 36 procent för aktiva ägare till fåmansbolag. För ägare till noterade bolag blir skatten på utdelning beräknad på motsvarande sätt utifrån normalskattesatsen på kapital 44 procent.

Onoterade bolag omfattas inte av ISK-alternativet.

Utdelning som överstiger vad som får räknas som kapitalbeskattad utdelning beskattas som tjänsteinkomst med en skatt i allmänhet mellan 50 och närmare 65 procent med hänsyn tagen till avtrappat jobbskatteavdrag. Sådan utdelning lämnas sällan, i stället får vinsten vara kvar i bolaget. I takt med att utrymmet för kapitalbeskattad utdelning ökat har också statens skatteintäkter ökat.⁷

Skillnaden mellan skattesatserna 30 och 20 procent anses motiveras av två förhållanden.

- 30 till 25 procent. Aktier i fåmansföretag är mer illikvida och medför högre risk än aktier i noterade bolag.
- 25 till 20 procent. Vinst i fåmansföretag dubbelbeskattas som huvudprincip hos ägaren medan vinster i noterade bolag lättare kan erhålla enkelbeskattning av avkastning genom finansiering med lånat kapital, även om avdragsmöjligheten för räntor begränsas under senare år. Fåmansbolag kan inte i samma utsträckning som noterade bolag finansiera sig genom lån utan hänvisas i större utsträckning till finansiering genom eget kapital.

Fram till år 2006 gällde i praktiken mycket starka utdelningsbegränsningar för aktiva ägare till fåmansföretag, utdelningen skulle beskattas som kapitalinkomst. Detta innebar att vinster låstes in. Vinster fick därmed svårt att söka sig till de mest ekonomiskt lönsamma investeringsalternativen. Tillgången på riskkapital blev mindre för nya och expanderande företag på en regional marknad.

Successivt förbättrade utdelningsmöjligheter efter 2006 har lett till ökade utdelningar, ökade skatteintäkter och ökad tillgång till riskkapital. Detta märks inte minst på antalet nya tech-företag i Stockholm och många andra orter i Sverige.

En höjning av skattesatsen från 20 procent till 25 procent skulle ge ökade skatteintäkter om 5 miljarder, givet samma utdelningsnivå. Detta enligt ESO-rapporten ovan från 2019. Sannolikt är detta antagande väl högt utan hänsyn tagen till väntade beteendeförändringar.

Sammanfattningsvis. Den sammanlagda skatten för ägare till fåmansföretag, bolagsskatt och kapitalinkomstskatt på kapitalbeskattad utdelning till en aktiv ägare i fåmansaktiebolag uppgår till cirka 36 procent. För dessa skattebetalningar erhålls inga sociala förmåner, beloppen är ren skatt, att jämföra med skatt och avgifter på löner för vilka olika förmåner utgår upp till olika taknivåer. För passiva ägare är skatten med motsvarande beräkning omkring 41 procent. Inte heller då utgår några förmåner. Att säga att skatten för fåmansföretagare är 20 procent är således vilseledande.

7. Argument kring återinförd förmögenhetsskatt

Förmögenhetsskatt ses också som en kandidat för att beskatta kapital i ökad utsträckning. Skatten slopades av alliansregeringen 2007, då mot socialdemokraternas vilja. Jag uppfattar inte att frågan längre drivs av dem.

Sannolikt sammanfattade OECD saken väl i en rapport från 2018.⁸

”Overall, the report concludes that from both an efficiency and equity perspective, there are limited arguments for having a net wealth tax in addition to broad-based personal capital income taxes and well-designed inheritance and gift taxes.”

”Of the 14 wealthiest OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) countries with a wealth tax in 1996, 10 have since then abandoned it.”

Följande är några iakttagelser kring den tidigare svenska förmögenhetsskatten.

- Skatten inbringade cirka 6 miljarder kronor i intäkter. Omfattande undantag och nedsättningar.
- Lex Uggla-problem, det vill säga ”överkapitaliserade” onoterade bolag. Hur mycket kapital behövdes i bolaget och hur mycket skulle förmögenhetsbeskattas? Vad utgjorde så kallad företagsfrämmande egendom? Detta var en svår, närmast omöjlig gränsdragning!
- Skatten ansågs lätt att komma undan genom laglig skatteplanering. Skatten ansågs därmed i praktiken som frivillig förutom på fastigheter. Det investerades i tillgångar som var undantagna från skatt. Skatten uppfattades som godtycklig och orättvis.
- Ledde till omfattande utflyttning av förmögna personer. Till UK, Schweiz, Belgien med flera länder.
- Förmögenhetsskatt finns i sju av 22 större OECD-länder. Inom EU är det bara Spanien som har skatten kvar.
- SNS förordade i sin konjunkturrapport 2018 varken att skatten skulle återinföras eller utredas.⁹
- Centralt register över olika tillgångar saknas idag, bankkonton, aktier, fastigheter med mera.
- I promemorian där förslaget att slopa förmögenhetsskatten presenterades efter att regeringen i 2007 års ekonomiska vår proposition meddelat att skatten bör slopas framfördes följande argument för att slopa skatten.¹⁰
 - Lagen har kryphål och leder till oegentliga värderingar.
 - Omfattande globalisering gör skatten alltmer skadlig.
 - Enligt Skatteverket kan upp mot 500 miljarder kronor ha undanhållits utomlands. Ledde till brist på riskkapital i Sverige.

”Erfarenheter och kritik mot AGL har också dokumenterats väl av Anders Ydstedt och Amanda Wollstad.”

– Hinder för företagande. Uppfinningar och innovationer kommersialiseras i andra länder och jobbtillväxt skedde där.

Den internationella bilden gör att skatten nu känns närmast omöjlig att återinföra. Slopandet av skatten på arv och gåvor 2004, se nedan, anses tillsammans med den borttagna skatten på förmögenhet starkt ha bidragit till framväxten av kluster av high-tech bolag i Stockholm och andra delar av Sverige. Stockholm rankas nu högt på området efter Silicon Valley. En yngre generation entreprenörer har till stor del stannat kvar i Sverige i stället för att flytta till andra länder.

Flera av argumenten mot beskattning av arv och gåvor är även relevanta för beskattning av förmögenhet. Bilden när det gäller effekterna av en förmögenhetsskatt känns nu än mer entydig än när den slopades.

8. Argument kring arvs- och gåvoskatten

Arvs- och gåvoskattelagen, AGL, slopades 2004 av en regering ledd av Göran Persson, S, med stöd av Lars Ohly, V, och Peter Eriksson, MP.¹¹ De skadliga effekterna insågs tidigare. Både år 1987 och 1992 sänktes skatten.

Bakgrunden till att denna då mycket omdiskuterade skatt slopades var den så skattebasutredningen.¹² Utredare var LO:s dåvarande chefekonom PO Edin, sekreterare var nuvarande LO ekonomen Åsa Pia Järliden Bergström.

Utredningens slutsatser var kort följande.

- Förmögna personer och företagare planerade på laglig väg bort skatten. Det förekom en mycket omfattande planering kring skatten för att undvika eller minska den.
- Skatten betalades av i praktiken av gemene man.
- Lagen innehöll mycket låga fribelopp och omfattande undantag.
- Ledde till företagsekonomiskt icke affärsmässiga beslut.

- Företagare och entreprenörer flyttade från Sverige.
- Företag överläts till stiftelser. En stiftelseekonomi riskerar leda till stagnation i företag. Denna ekonomiska aspekt har belysts av professor Magnus Henrekson, IFN.¹³
- Företag delades upp för att minska skatten och att denna skulle kunna betalas.
- Företag överläts i förtid för att lindra skatten.
- Skatten inbringade endast 2–3 mdr, motsvarande 0,1 procent av Sveriges BNP. Statens administrationskostnader för skatten uppskattades till nästan lika mycket som skatten gav i intäkter till staten.

Går det då att nu genom en annan utformning av skatten läka dessa brister? Sannolikt inte. I propositionen om skattens slopande prövade regeringen det alternativet redan då. Regeringen skriver uttryckligen att ”den inte anser att det är möjligt att med ändrade regler möta den kritik som riktats mot arvs- och gåvoskatten. Den är vidare relativt kostsam att administrera. Mot bakgrund av detta och för att underlätta generationsskiftet i onoterade företag föreslår regeringen att skatten slopas.”

Samtliga partier biföll motionen. Detta är värt att understryka när en AGL nu åter diskuteras.

Själv hade jag då arbetat näringspolitiskt med företagare i tio år och som skatterådgivare till ägare till fåmansföretag i fem år. Jag kan skriva under på varje del i kritiken.

Erfarenheter och kritik mot AGL har också dokumenterats väl av Anders Ydstedt och Amanda Wollstad.¹⁴ Erfarenheterna har utvecklats i en antologi till Näringslivets Skattedelegations 100 årsjubileum.¹⁵ Skatten var ett hinder för tillväxt och välfärd.

9. Utvecklingen i vår omvärld efter AGL:s slopande i Sverige

- Norge och Österrike har slopat skatten. Skatten finns kvar i flertalet EU-länder på olika nivåer, dock i allmänhet med fribelopp på omkring 5 MSEK och betydande undantag och nedsättningsregler.

- Omfattande avtal om informationsutbyte och handräckning har ingåtts mellan länder.
- Med omfattande fribelopp och undantag, som i flertalet länder, skulle en ny AGL närmast bli en symbolskatt. Många som har tillgångar över ett relativt högt fribelopp innehar dessa tillgångar i form av onoterade tillgångar, noterade tillgångar i onoterade holdingbolag och både direkta och indirekta tillgångar av olika slag i utländska bolag och fonder.
- Det finns numera inget register över förmögenheter och tillgångar.
- Skatteverket vill att normer så långt möjligt ska kunna administreras digitalt.
- En ökad internationell konkurrens om investeringskapital, investeringar och talang har utvecklats under senare år i takt med ökad globalisering av ekonomin. Oavsett tendenser till ökad nationalism efter corona så är det sannolikt att denna konkurrens om resurser för att återuppbygga ekonomier och skapa välstånd nu åter kommer att öka.
- Efter att skatten slopades har omfattande kluster av techföretag vuxit fram på flera orter i Sverige. Många utflyttade personer och entreprenörer har återvänt och yngre entreprenörer flyttar inte i samma utsträckning av skatteskal. Detta anses av många starkt ha bidragit till den positiva utvecklingen för unga start-ups i Sverige.

Sammanfattningsvis, de utmaningar och problem som regeringen såg 2004 med en justerad AGL är inte

mindre nu. Värt att notera är dock att författarna till SNS Konjunkturrådsrapport 2018 likafullt föreslog att en ny AGL utreds.¹⁶

Forskaren Sebastian Escobar-Jansson har i en rapport till SNS i november 2019 konstaterat att ”det finns en rad problem men en ny AGL och att den tidigare skatten inbringade förhållandevis små intäkter. Det går inte att uttala sig om vilken effekt en arvs-skatt har för ett lands samlade offentliga finanser på längre sikt.”¹⁷

Frågan kan således inte avfärdas helt i Sverige.

10. Going forward post corona?

I den artikel ur Dagens Industri som jag nämnde i inledningen, vilken kan utgöra en aktuell inramning till frågan om höjda kapitalskatter, förespråkar författarna inga höjningar av kapitalskatterna i närtid efter corona. Skälen är hänsyn till den ekonomiska utvecklingen. Men väl senare.

Den fråga som då naturligt inställer sig är, vill en majoritet i landet att den ekonomiska utvecklingen senare ska bromsas? Sannolikt inte. Frågan blir därmed både ekonomisk och klassiskt politisk.

HANS PETER LARSSON

skatteansvarig FAR och Auktoriserad
Skatterådgivare FAR.

Fotnoter

1) Dagens Industri, debatt 2020-06-03, Höj skatten för de rika. Åsbrink, Järliden-Bergström, Hållö, Färm och Lorentzi.

2) SNS, Konjunkturrådets rapport 2018. Kapitalbeskattningens förutsättningar. Waldenström m.fl.

3) ESO 2019:3. Skillnad på marginalen – en ESO rapport om reformerad inkomstbeskattning, Bastiani/Sellin.

4) Les Nouvelles 2017, Intangible Asset Market Value Study, Elsten och Hill.

5) Svenskt Näringsliv 2018, Ägarskatterna, konkurrenskraften och välståndet – en internationell kartläggning och analys av svenska ägarskatter.

6) Förändrade regler för ägare till fåmansföretag. Lagrådsremiss 8 juni 2017.

7) Enligt Svenskt Näringsliv var år 2015, som exempel, de faktiska skatteintäkterna från utdelningar till aktiva ägare i fåmansföretag nästan 15 miljarder kronor, att jämföra med de 5 miljarder kronor som skatten skulle ha givit om trenden som rådde före 2006 fortsatt utan förbättrade utdelningsmöjligheter. Denna trend har sannolikt fortsatt efter 2016.

8) OECD 2018, The role and design of net wealth taxes.

9) Se not ovan.

10) Slopade förmögenhetsskatt m.m. juni 2007.

11) Proposition 2004/05:25. Slopade arvs- och gåvoskatt.

12) Skattebasutredningen, Våra skatter, SOU 2002:47.

13) IFN 1939–2019 – 80 år av ekonomisk forskning, Institutet för näringslivsforskning – Dåtid, nutid, framtid, 2019:26. Magnus Henrekson.

14) Ydstedt/Wollstad 2015. Tio år utan arvsskatt, sörjd av ingen – saknad av få. Ekerlids förlag.

15) Näringslivets skattedelegation 100 år, november 2018. Näringslivet och skattefrågorna: konkurrenskraft, rätts- säkerhet, välstånd.

16) Se not ovan. En av författarna till rapporten var docent Åsa Hansson, Lund. Hon är nu akademiskt ansvarig för SNS forskningsprojekt Skatter i en globaliserad värld med uppgift att sammanställa den sammanfattande slutrapporten i projektet.

17) SNS Analys nr 60, november 2019, Lärdomar om den svenska arvs-skatten. Sebastian Escobar-Jansson. Delrapport i projektet Skatter i en globaliserad värld.